

Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Pasi Brandt
Pedagoginen asiantuntija

Helsinki
Helsingfors

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

- Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen.
- Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta.
(Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma)

Varhaiskasvatuslaki

- Kunnan on huolehdittava, että varhaiskasvatuksessa on riittävä määrä eri kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä, jotta varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa ja jotta myös vammaisten ja muiden lasten tuen tarpeisiin vastataan.
(varhaiskasvatuslaki 25§)
- Kunnan käytettävissä on oltava varhaiskasvatuksessa esiintyvää tarvetta vastaavasti varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja.
(varhaiskasvatuslaki 25§)
- Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai muuten tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. (varhaiskasvatuslaki 35§)

Lausunto

varhaiskasvatuslaki 23§

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen voivat osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot
- Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta, on näiden osallistuttava arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä.
(Varhaiskasvatuslaki 23§)

Kehityksen ja oppimisen tuki

- Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatusta ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille.
- Lasten tukeminen toteutuu ensisijaisesti lähipäiväkodissa varhaiskasvatuksen perustoiminnan yhteydessä.
- Lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Tuki koostuu yksilöllisistä, yhteisöllisistä sekä oppimisympäristöön liittyvistä ratkaisuista
(Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma)

Tuen prosessi

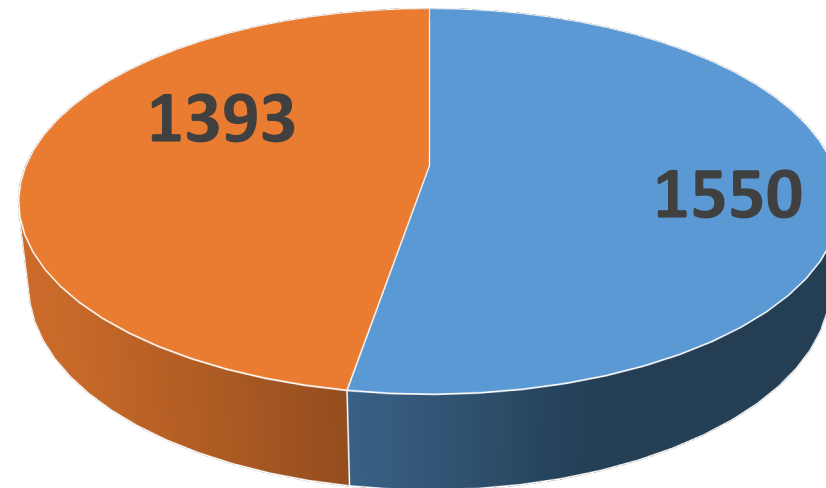
- Kun pelkkä pedagoginen tuki ei riitä, lapsen hoito- ja kasvatushenkilökunta ja huoltajat laativat esityksen rakenteellisesta tuesta.
- Esityksessä kuvataan lapsen saama pedagoginen tuki ja perustelut rakenteelliselle tuelle.
- Ensimmäistä kertaa rakenteellista tukea esitettäessä edellytetään varhaiskasvatuksen ulkopuolisen asiantuntijan lausuntoa, jota hyödynnetään tuen kohdentamisessa ja tukemisessa.
(Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma)

Kaikille sopiva varhaiskasvatus

- Lasten tukeminen toteutuu ensisijaisesti lähipäiväkodissa varhaiskasvatuksen perustoiminnan yhteydessä
- Tuki sisältää lapsen kehitykseen, oppimisen tukeen ja hyvinvointiin liittyvät vastuut, työnjaon, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistavan ja arvioinnin.
(Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma)

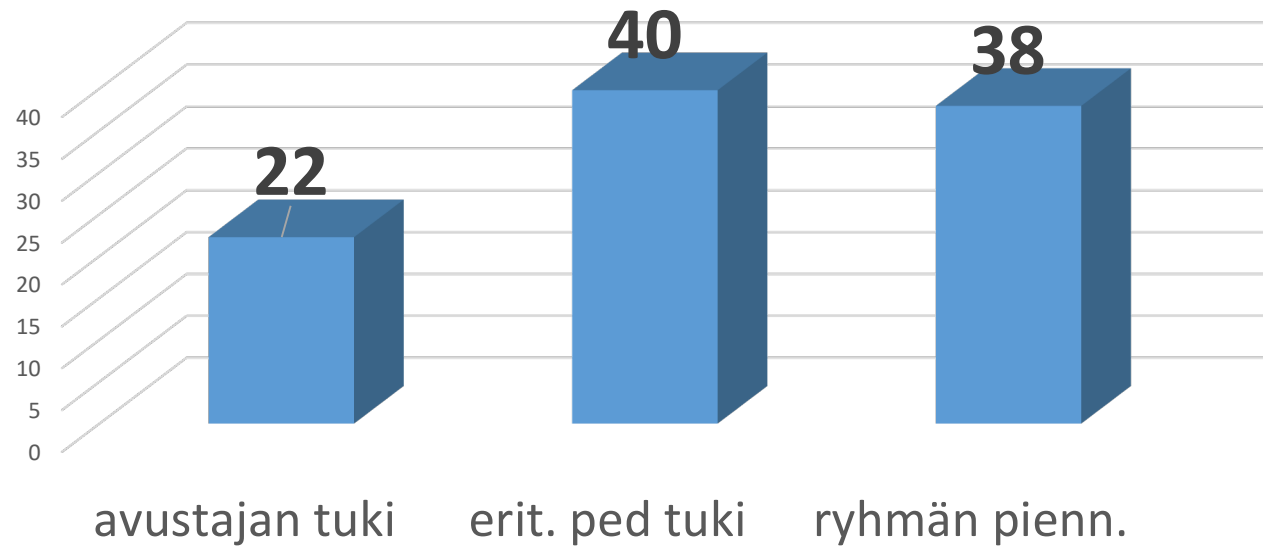

Pedagogiset ja rakenteelliset tuet

■ rak tuki ■ ped tuki

Rakenteelliset tuet prosentuaalisesti

Monivammaisten lasten erityisryhmä (3 ryhmää, 18 lasta):

- 1,2 % tukea saavista lapsista
- 0,07 % varhaiskasvatuksessa olevista lapsista

Kuntouttava päivähoito

Päätöstä varhaiskasvatuksesta kuntouttavista syistä tulee aina perustella lääkärinlausunnolla, josta ilmenee nimenomaisesti varhaiskasvatuksen kuntoutuksellinen merkitys ko. asiakkaalle.

Sosiaali- ja terveystieteiden kehitysvammapoliklinikan lääkäri tekee arvion ja lausunnon varhaiskasvatuksen tarpeesta kuntoutuksellisista syistä,

Päätöksen varhaiskasvatuksesta kuntoutuksellisista syistä tekee vammaisten sosiaalityön päällikkö kehitysvammahuollon sosiaalityöntekijän valmistelemasta esityksestä.

Päätös varhaiskasvatuksen toteuttamisesta kuntoutuksellisista syistä tehdään asiakkaiden voimassaoleviin erityishuolto-ohjelmiin.

Maksuton varhaiskasvatus

- Kaupunginhallituksen 4.6.1990 päätöksen mukaan vaikeasti ja syvästi kehitysvammaisiin lapsiin ei sovelleta päivähoitolain mukaista päivähoitomaksujärjestelmää, vaan näiden lasten osalta päivähoito säilyy maksuttomana.

Kuljetukset

- Lähtökohtaisesti vastuu lapsen kuljettamisesta varhaiskasvatukseen on aina lapsen huoltajilla.
- Lapsen taksikuljetus varhaiskasvatukseen voidaan järjestää siksi ajaksi, kun vanhemmalla on tosiasiallinen este kuljettaa lastaan ja/tai lapselle on osoitettu hoitopaikka lapsen asuinalueen ulkopuolelta.
- Kuljetus järjestetään pääsääntöisesti ryhmäkuljetuksina.
- Aiheuttamisperiaatteen mukaan pääsääntöisesti kuljetuksen järjestää ja kustantaa taho, joka kuljetustarpeen aiheuttaa.
- Kun varhaiskasvatus toimii lastensuojelun tukitoimena, tai kun kuljetuksen tarve aiheutuu lapsen sijoittumisesta lastensuojelullisista syistä kodin ulkopuolelle, mahdollinen kuljetustarve ja kustannukset ovat lähtökohtaisesti lastensuojelun vastuulla. Tarvittaessa asiasta neuvotellaan tapauskohtaisesti. (Peso/vare 6.4.2016)

Saattopalvelu kuljetuksen aikana

- Avustaja on lapsen/lasten päivähoitopaikkaan pedagogisen ja varhaiskasvatuksellisen tuen tarpeisiin palkattu lisähenkilö.
- Lasten valinnassa mm. monivammaisten lasten erityisryhmiin, tulee valmisteluvaiheessa moniammatillisessa yhteistyössä kartoittaa, selviääkö lapsi kuljetuksesta ilman saattajaa vai onko lapsen edun mukaista sijoittaa erityisavustaja lapsen tueksi hänen lähipäiväkotiinsa.
- Jos kuitenkin yhteistyössä vammaistyön kanssa päädytään siihen, että lapsi tarvitsee varhaiskasvatuksen järjestämään ja kustantamaan kuljetuspalveluun saattajan, tulee se järjestää toissijaisten lakien (esim. vammaispalvelulain) nojalla.
(Peso/vare 6.4.2016)

Kuljetus tilapäishoitopaikkaan ja apuvälineet

- Mahdolliset kuljetukset päiväkodista lapsen tilapäishoitoon tai päinvastoin sisällytetään varhaiskasvatuspalveluissa tehtyyn kuljetussopimukseen, eikä sisäistä toimialojen välistä laskutusta tehdä. Kodin ja tilapäishoitopaikan välisistä kuljetuksista vastaa vammaispalvelu.
- Kuljetussopimukseen kuuluu yksi apuväline (yleensä siirtymistuoli). Jos lapsi tarvitsee tilapäishoitopaikassa muita apuvälineitä, niiden toimittaminen sinne on vanhempien vastuulla. (mm. autoveronpalautus mahdollisuus)
- Vammaispalvelu päättää tapauskohtaisesti, onko lisäapuvälineen kustantamiseen edellytyksiä. Mahdolliset kustannukset maksetaan vammaispalveluista.
(Peso/vare 30.11.2017)

Lapsen tukeminen esiopetuksessa

Arvoperusta

- Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa määritellyt kaupungin arvot, joita myös esiopetuksessa noudatetaan, ovat asukaslähtöisyys, ekologisuus, oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus, taloudellisuus, turvallisuus, osallisuus ja osallistuminen sekä yrittäjämysteisyys
- Kaikkien lasten yhdenvertaisuus toteutuu päivittäisessä toiminnassa.

Kasvun ja oppimisen tuki

- Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet.
- Huoltajat tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja oppimisen tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun.
- Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta.

Tuen kolme tasoa

Yleinen tuki:

- Varhaiskasvatuksen opettaja arvioi kunkin lapsen tuen tarpeen ja huolehtii siitä, että lapsi saa tarvitsemansa tuen kaikissa esiopetustilanteissa.
- Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa huoltajan ja lapsen kanssa. Tukeminen on luonteeltaan yleistä varhaiskasvatuksellista tukemista.
- Erityistä huomiota tulee kiinnittää lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen kaikissa työskentelytilanteissa.

Tehostettu tuki esiopetuksessa

- Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti lapsen kasvua ja oppimista ja pyritään samalla ehkäisemään ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.
- Tehostettu tuki on luonteeltaan kokonaisvaltaisempaa ja pitkäjänteisempää.
- Se sisältää erilaisia tukemistapojen yhdistelmiä ja tarvittaessa varhaiskasvatusalueen päällikön kohdennuksen rakenteellisesta tukitoimesta.

Erityinen tuki esiopetuksessa

- Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle.
- Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista esiopetuksen tukimuodoista
- Esiopetuksessa aloittavalle erityistä tukea tarvitsevalle lapselle on pääsääntöisesti edellisenä keväänä myönnetty erityinen tuki esiopetuksessa. Tällöin pedagogista selvitystä esiopetusta varten ei erikseen tarvitse tehdä. (integroitu erityisryhmä tai erityisryhmä)
- Päätöstä varten tulee hankkia psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys.

Tukea saavat lapset tukitoimittain ja ”päädiagnoosin” mukaan

HELSINGIN KAUPUNKI
KASVATUS JA KOULUTUS

Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja tukitoimet

Kunnallinen päiväkotihoito 31.12.2019

Erityisen tuen tarve	Lapset	Esiopetus
Autismi	52	32
CP-vamma	22	8
Diagnoosi puuttuu	1 628	675
Kehitysvamma (diagnosoitu)	64	36
Kokonaiskehityksessä viiväst.	164	75
Krooninen sairaus	58	13
Kuulovamma	26	4
Liikkumavamma	6	1
Monivammaisuus	7	6
Motoriset vaikeudet	9	4
Muu diagnoosi	107	47
Näkövamma	5	3
Puhe- ja kielen kehit. häiriöt	408	204
Sosio-emotionaaliset vaikeudet	52	25
Tarkkaavaisuushäiriöt	40	22
Yhteensä	2 648	1 155

Tarvetta vastaava tukitoimi	Lapset	Esiopetus
Avusteinen ryhmä 1/2	13	1
Avusteinen ryhmä 1/3	41	15
Elton tuki 3/1	12	11
Elton tuki 4/1	61	32
Elton tuki 5/1	278	167
Erityisavustaja 1/1	101	41
Erityisavustaja 1/1 (lh)	8	4
Erityisavustaja 1/2	112	38
Erityisavustaja 1/3	45	16
Erityisryhmä 2,6	8	4
Erityisryhmä 4,7	20	15
Esiopetuksen tehostettu tuki (1)	381	381
Esiopetuksen tehostettu tuki (2)	234	233
Integroitu e-ryhmä 2,8	224	120
Tehostettu varhaiskasvatuksellinen tuki (2)	370	5
Varhaiskasvatuksellinen tuki (1)	302	1
	439	72
Yhteensä	2 649	1 156

Kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoiminta

Kehitysvammaisten ja autististen koululaisten iltapäivätoiminta on vahvasti osa kouluyhteisöä, lapsen päivittäistä toimintaympäristöä ja sitä toteutetaan joko koulun tiloissa tai sitä lähellä sijaitsevissa toimintatiloissa.

Samoissa tiloissa tapahtuva opetus ja iltapäivätoiminta mahdollistavat tarkoituksenmukaisen toiminnan, jatkuvuutta lapsille yhteisen henkilökunnan muodossa sekä minimoi kuljetustarpeen.

Toimintamaksu ja henkilökunta

Toimintamaksu

- Vaikeasti tai/ja syvästi kehitysvammaisille koululaisille iltapäivätoiminta on maksutonta kaupungin hallituksen 4.6.1990 (§ 1361) päätöksen mukaisesti.
- Helsingin erityishuollon johtoryhmän mukaan niiltä kehitysvammaisilta ja autistisilta 3–10 luokkalaisilta oppilailta, joiden iltapäivätoiminta on liitetty erityishuolto-ohjelmaan, ei peritä iltapäivätoimintamaksua (erityishuollon johtoryhmä 21.6.2007).

Henkilökunta

- Pääsääntöisesti kustakin toiminnallisesta ryhmästä vastaa kehitysvammaohjaaja tai kehitysvammahoitaja/lähihoitaja.
- Lisäksi ryhmässä on tarvittava määrä avustavaa henkilöstöä.

Loma-ajan toiminta ja kesähoito

- Toimintaa järjestetään koulujen toiminta-aikoina lukuun ottamatta lauantaikoulupäiviä.
- Iltapäivätoiminnan päätöksellä koululainen voi tarpeen mukaan osallistua osa- tai kokopäiväisesti myös koulujen loma-aikojen ja kesäloma-ajan toimintaan.
- Loma-ajan toiminta-aika on klo 8-16.

Kiitos!

Lisätietoja:

Pasi Brandt
pasi.brandt@hel.fi

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelyt Helsingissä

25.2.2020

”Helsingin peruskoulut edistävät toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan **inklusion** periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.”

Helsingin kaupungin opetussuunnitelma

Inkluusion määrittely

- Inklusiivisen koulun ytimessä on yksilön tunne yhteisöön kuulumisesta
- Inklusiivisilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan opetusta, johon otetaan oppilaiksi yhteisön kaikki lapset ja lapsen tarvitsema tuki tuodaan omaan luokkaan
- Inklusiivisissa opetusryhmissä on lapsia **kaikilta tuen tasoilta**: yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta. Oppilaita ryhmitellään joustavasti
- Oppilaita opetetaan yhdessä, he **toimivat yhdessä** ja tekevät yhteistyötä.

Millainen on inklusiivinen koulu?

Kaikille sopivassa koulussa oppilas saa sopivan tuen hänen tarpeisiinsa ja palvelut ovat siellä, missä oppilaskin.

Toimintakulttuuria, oppimisympäristöjä ja pedagogisia ratkaisuja mukautetaan oppilaiden tarpeisiin.

Koulun henkilöstö muodostaa moniammatillisen tiimin ja toimii myös yhteistyössä yli toimialarajojen.

Osaamisen kehittäminen ja jakaminen toteutuu koulun arjessa.

Rehtori johtaa koulua siten, että inklusiivisuus toteutuu.

Oppilas-
lähtöinen

Inhimillinen

Yhdessä
tekevä

Alituisesti
kehittyvä

Kaikille sopiva varhaiskasvatus ja perusopetus

1. Varhaiskasvatuksessa kehitetään moniammatillisia toimintarakenteita ja vahvistetaan henkilöstön osaamista alueilla, jossa lapsen näkökannalta on riskejä/haasteita inklusiivisen periaatteen toteutumisessa
2. Perusopetuksessa kehitetään inklusiivisen koulun toimintarakenteita siten, että **mahdollisimman moni oppilas opiskelee lähikoulussaan ja saa siellä tarvitsemansa tuen.** Kehitetään joustavia, esteettömiä ja monimuotoisia toimintatapoja oppilaan tukemiseksi omassa lähikoulussa
3. Kehitetään rakenteita ja toimintatapoja, jotka vahvistavat inklusiivisen koulun toteutumista esi- ja perusopetuksen siirtymävaiheessa.

MUKANA-OHJELMA

Eriarvoistumisesta osallisuuteen

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen
kaupunkistrategiahankke 2017–2021

Lähikouluperiaate

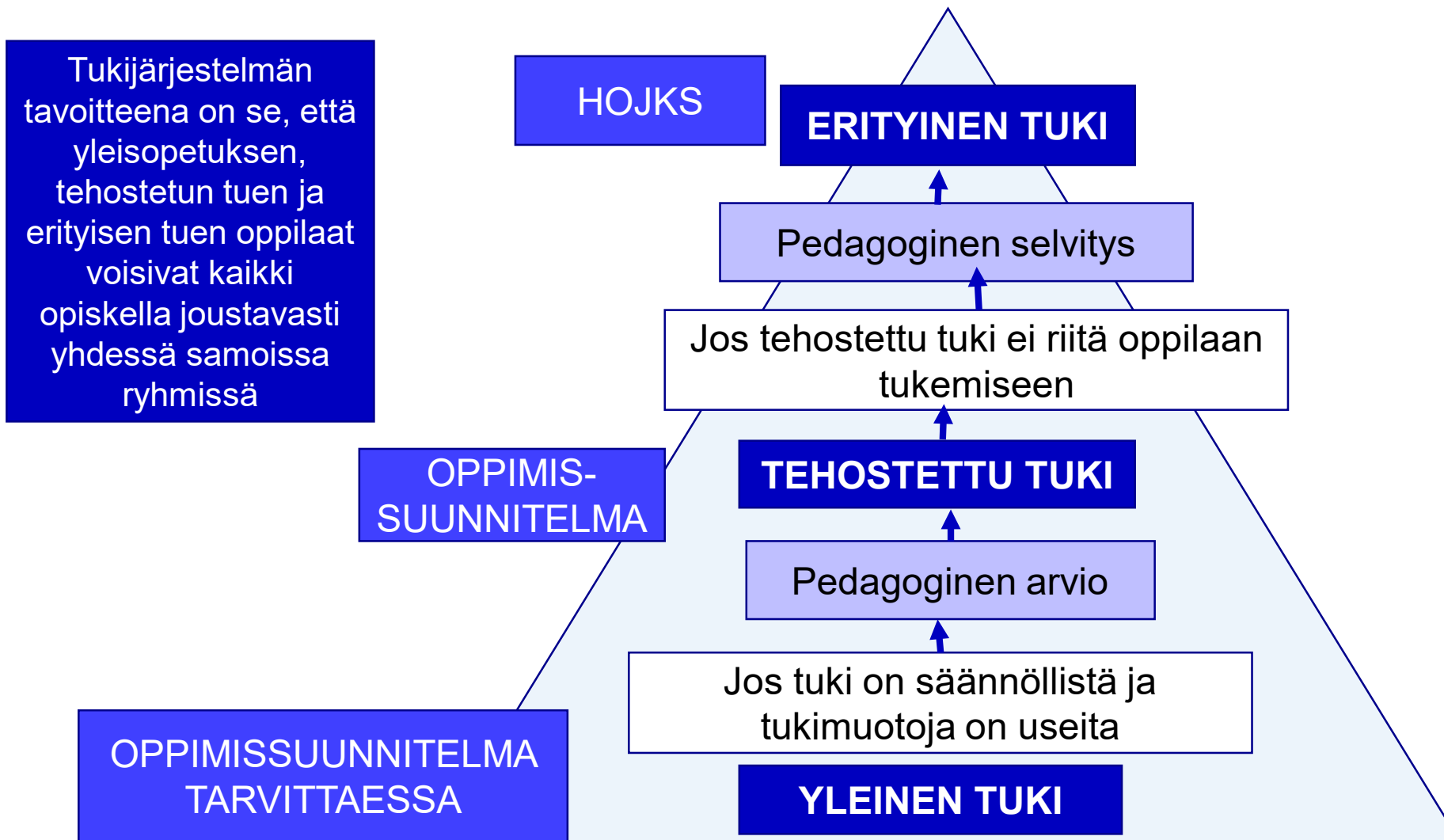
Lähikoulu on oman asuinalueen koulu, johon oppilas kuuluu asuinpaikansa perusteella.

Lähikouluperiaatteen mukaisesti koulurakennuksen ja sen ympäristön tulee soveltua kaikkien oppilaiden käyttöön, mukaan lukien oppilaat, joilla on tuen tarpeita.

Vaativaa erityistä tukea tarvitseva oppilas opiskelee tarvittaessa keskitetyissä palveluissa.

Tuen kolme porrasta

Tilastotietoa

Tehostettua tukea saa **9,2%**

Erityistä tukea saa **13,1%**

Yleinen tuki

- Jos oppilaalla ilmenee tuen tarvetta:
1. Tarkastellaan käytössä olevia toimintatapoja ja niiden soveltuvuutta oppilaalle → suunnitellaan pedagogisia ratkaisuja
 2. Kaikki tukitoimet ovat mahdollisia → ei tarvita erillisiä tutkimuksia tai päätöksiä
 3. Voidaan laatia tarvittaessa oppimissuunnitelma
 4. Hyvä, toimiva ja laadukas perusopetus mahdollistaa kaikkien oppilaiden oppimisen ja kasvun

Esimerkkejä (yleisen tuen) konkreettisista tukitoimista

Opetusjärjestelyt

- Opetuksessa hyödynnetään joustavaa ryhmittelyä omassa luokassa (esim. taitojen, opetussisältöjen, kiinnostuksen kohteiden mukaan)
- Oppitunnilla on mukana useampi opettaja (samanaikaisopettajuus).
- Oppilas osallistuu tukiopetukseen yksin tai ryhmässä
- Oppitunteja palkitetaan rinnakkaisluokan tai luokkatason kesken joustavan ryhmittelyn mahdollistamiseksi

Oppimisympäristöt:

- Erilaisia istumajärjestyksiä kokeillaan luokassa (ryhmissä, pareittain, yksin)
- Luokasta karsitaan ylimääräisiä ärsykeitä (esim. kuvia ja julisteita seiniltä)
- Koulun eri tiloja hyödynnetään eriyttämisessä.
- Luokkaa ryhmytetään.
- Uusia tilanteita ja siirtymiä ennakoidaan oppilaan kanssa.

Opetusmenetelmät

- Luokassa on käytössä kuvallinen ja/tai kirjallinen tuki sanallisen ohjeen lisäksi.
- Oppilas saa yksilölliset ohjeet työskentelylleen.
- Oppilaan koulupäivän struktuuria tuetaan (esim. selkeät aloitukset ja lopetukset, päiväohjelma esillä).
- Oppilaan kanssa harjoitellaan opiskelutekniikoita (esim. tarvittavat työvälineet, lukutekniikat, työskentelyn vaiheet, kokeeseen valmistautuminen).

→ Jos näitä tukitoimia on useita ja ne ovat pitkäkestoisia, oppilaan saama tuki on **tehostettua tukea**.

Erityinen tuki muun opetuksen yhteydessä

- Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tämän lain mukaan annettavasta tuesta
- Oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä on yleisopetuksen ryhmä
- Oppilas opiskelee joustavasti kaikenkokoisissa ryhmissä
- Oppilaalle laaditaan HOJKS, johon kirjataan oppilaan oppimisvalmiudet ja vahvuudet sekä oppimisen ja koulunkäynnin erityistarpeet, tavoitteet sekä suunnitellaan tarvittavat tukitoimet

*Erityisluokanopettaja ja
avustaja
10 oppilasta*

*Erityinen tuki
lähikoulun
erityisluokassa*

*Oppilaan pääsääntöinen
opetusryhmä on erityisluokka,
mutta opetusta annetaan
joustavasti kaikenkokoisissa
ryhmissä*

Oppilaalle laaditaan **HOJKS**,
johon kirjataan oppilaan
oppimisvalmiudet ja vahvuudet
sekä oppimisen ja koulunkäynnin
erityistarpeet, tavoitteet sekä
suunnitellaan tarvittavat
tukitoimet

Erityinen tuki muodostuu
erityisopetuksesta ja
muusta perusopetuslain
mukaan annettavasta
tuesta

Erityisen tuen kaupungin tason palvelut

- Erityisluokkia pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille (kehitysvamma, autismin kirjo ja vaikea kehityksellinen kielihäiriö)
- Erityiskoulut
- Tuetut erityisluokat

Muut tukitoimet ja palvelut

Oppilaalle voidaan oppimisen ja koulunkäynnin tueksi:

- kohdentaa avustusta ja tulkitsemispalvelua
- kohdentaa apuvälineitä
- kohdentaa tukijaksoja Valteri-koulusta
- Yksilöllistää oppiaineita tai tehdä päätös toiminta-alueittaisesta opetuksesta, vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta
- Opetus voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin
- Tehdä päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta
- tehdä päätös koulumatkaetuudesta tai erityiskuljetuksesta

Kiitos!

Lisätietoa:

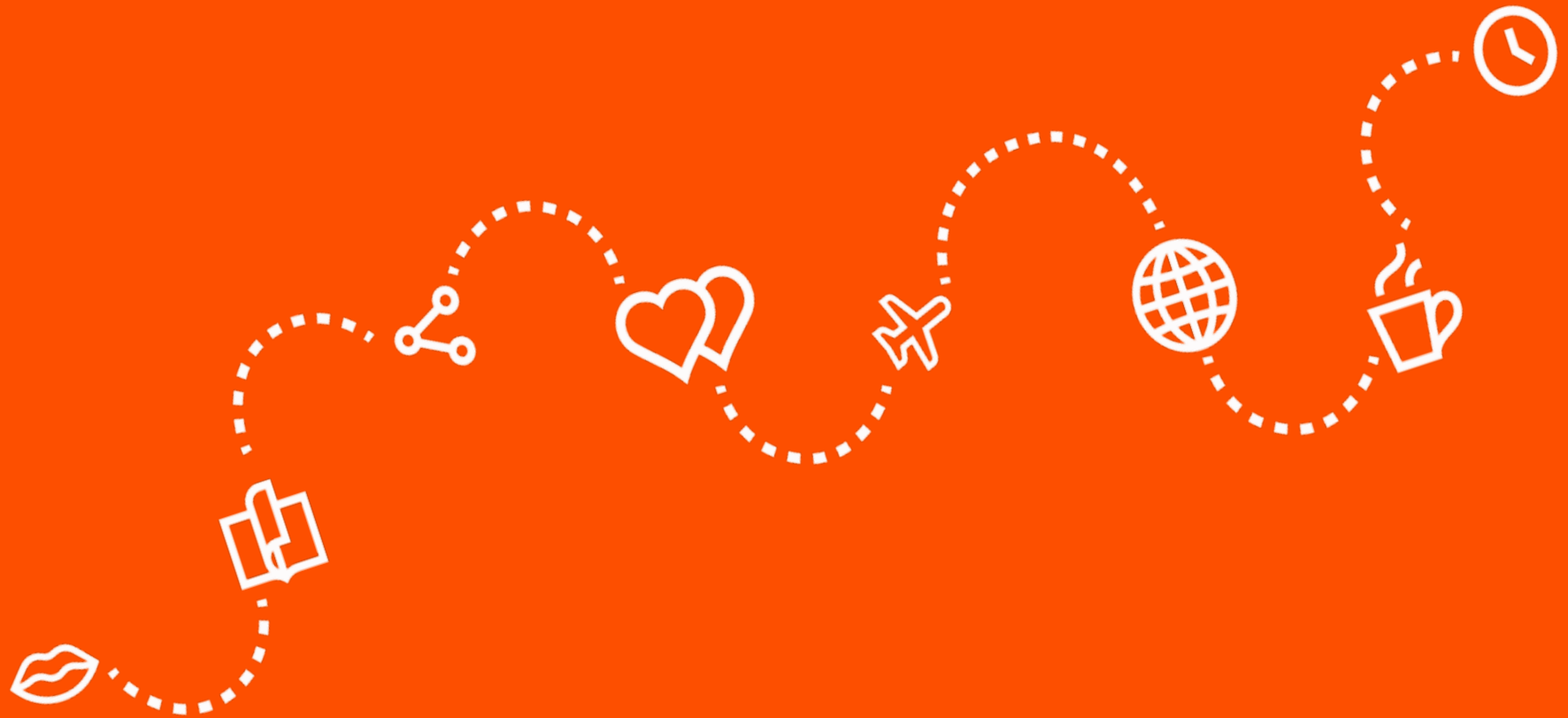
Taina Torniainen
taina.torniainen@hel.fi

Helsinki

Oppimisen tuki toisella asteella

Ammatillinen koulutus
Lukiokoulutus

Mitä perusopetuksen jälkeen?

Millaisia tuen tarpeita oppijalla on?

Mikä on oppijan toiminta- ja opiskelukyky suhteessa tutkinnon / koulutuksen vaatimuksiin?

Oppijan vahvuudet ja voimavarat?

Vaikuttaako sairaus / vamma oppimiseen? Vaikuttaako työelämässä toimimiseen?

Erityisen tuen tarve

- ? pysyvä /
väliaikainen
- ? laaja-alainen /
kapea-alainen
- ? omatoimisuus /
ohjauksen tarve
- ? kompensatio-
keinot

Nivelvaiheen koulutukset

- ✓ **Perusopetuksen lisäopetus (1 v.)**
”kymppiluokka”
- ✓ **VALMA-koulutus (0,5–1 v.)**
ammatilliseen koulutukseen
valmentava koulutus
- ✓ **LUVA-koulutus (1 v.)**
lukiokoulutukseen valmentava
koulutus, vieraskielisille oppijoille

Kenelle?

**Oppijalle, jonka
tavoitteena on
parantaa toisella
asteella tarvittavia
opiskeluvalmiuksia.**

TELMA-koulutus (1–3 v.)

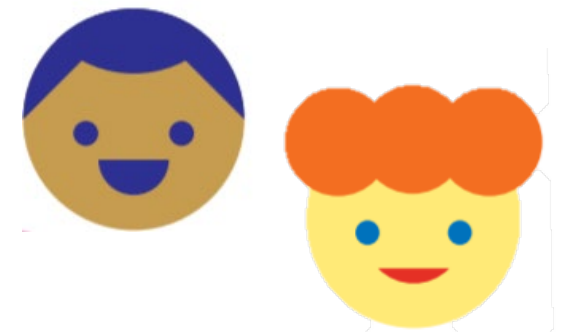
**Työhön ja itsenäiseen elämään
valmentava koulutus**

Koulutuksen tavoitteena on työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen, mielekkään työn tai työtoiminnan löytäminen, arjen taitojen oppiminen ja mahdollisimman itsenäinen elämä.

Koulutus on vaativaa erityistä tukea.

Kenelle:

**Erityisen tuen oppijalle,
jonka tavoitteena on
parantaa arjessa,
yhteiskunnassa ja
työelämässä tarvittavaa
toimintakykyä.**

Ammatillinen koulutus: oppimisen tuki ja erityinen tuki

HOKS

**Henkilökohtainen
osaamisen
kehittämissuunnitelma**

Ammattitaidon ja osaamisen hankkiminen

- mitä
- miten
- missä
- milloin
- oppimisen tuki

Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Oppimisen tuen ratkaisuja

Yleinen ohjaus ja tuki

OPVA-opinnot

Erityinen tuki

Oppimisen ohjaus ja tuki eri oppimisympäristöissä.

Tukitoimet yksittäisiä, lyhytkestoisia pedagogisia ratkaisuja.

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot.

Tutkinnossa / koulutuksessa tarvittavien opiskelutaitojen opetus opiskelijan tarpeiden mukaan esim. suomen kieli, matemaattiset perustaidot.

Päätoimisesti enintään 6 kk.

Opiskelijan erityisen tuen tarpeeseen perustuva suunnitelmallinen pedagoginen tuki sekä erityiset opiskelu- ja opetusjärjestelyt.

Tukitoimet pitkäkestoisia ja säännöllisiä pedagogisia ratkaisuja. Mukauttaminen osana erityistä tukea.

Erityinen tuki

- ✓ pitkäaikainen ja säännöllinen pedagoginen tuki
- ✓ erityiset opetus- ja opiskelujärjestelyt
- ✓ lähtökohtana opiskelijan tavoitteet ja valmiudet
- ✓ tarvittaessa osaamisen arvioinnin mukauttaminen
- opiskelija saavuttaa tarvittavan ammattitaidon ja hänen kokonaiskuntoutumisensa edistyy

Laki ammatillisesta koulutuksesta 64 §

Erityisen tuen palvelut (Stadin AO)

Strukturointi

Joustava ryhmittely

Yhteisopettajuus

Monipuoliset oppimisympäristöt

Eriyttäminen

Yksilölliset oppimateriaalit

Monipuoliset arviointimenetelmät

Elämänhallinnan tuki

Erityisen tuen oppijat

01 / 2020

Perustutkinto ja
VALMA

1155
= 13 %

Perustutkinto

1149
= 13,5 %

Helsinki

Erityisen tuen suunnitelma

Erityisen tuen peruste

Erityisen tuen tarpeen
tarkentaminen

Opiskelijalle suunniteltu
pedagoginen tuki sekä
erityiset opetus- ja
opiskelujärjestelyt

Tuen vaikuttavuuden
arviointi

Erityisen tuen peruste 01/2020

Erityisen tuen peruste ≠
erityisen tuen tarve

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen voi olla osa erityistä tukea

Mukauttaminen on mahdollista perustutkintokoulutuksessa, jos opiskelija ei saavuta tutkinnon perusteiden tyydyttävä 1 -tason mukaista osaamista.

Arviointia mukautetaan vain sen verran, kuin se on **välttämätöntä**.

HUOM! Joissain tutkinnon perusteissa on määritelty ammattitaitovaatimuksia, joita ei voi mukauttaa.

Ammattitaitovaatimuksista / osaamis- tavoitteista voidaan poiketa perustutkinnoissa

- ✓ Poikkeaminen on mahdollista, jos tutkinnon perusteet ovat opiskelijalle **kohtuuttomia** olosuhteiden / aikaisemman oppimishistorian, vamman tai terveydentilan vuoksi.
- ✓ Poikkeaminen mahdollistaa tutkinnon suorittamisen, vaikka opiskelija ei kaikilta osin saavuttaisi tutkinnon perusteiden mukaista osaamista.
- ✓ Tutkinnon perusteista poiketaan vain siinä määrin kuin se on **välttämätöntä**.
- ✓ HUOM! Tutkinnon perusteissa voidaan määrätä ammattitaitovaatimuksia / osaamistavoitteita, joista ei voida poiketa.

Vaativa erityinen tuki

yksilöllinen, laaja-alainen ja monipuolinen erityinen tuki

opiskelijalla vaikeita oppimisvaikeuksia tai vaikea sairaus / vamma

koulutuksen järjestäjällä on vaativan erityisen tuen järjestämislupa

Helsinki

Laki ammatillisesta koulutuksesta 65 §

Vaativan erityisen tuen järjestäjiä (PKS):

LIVE

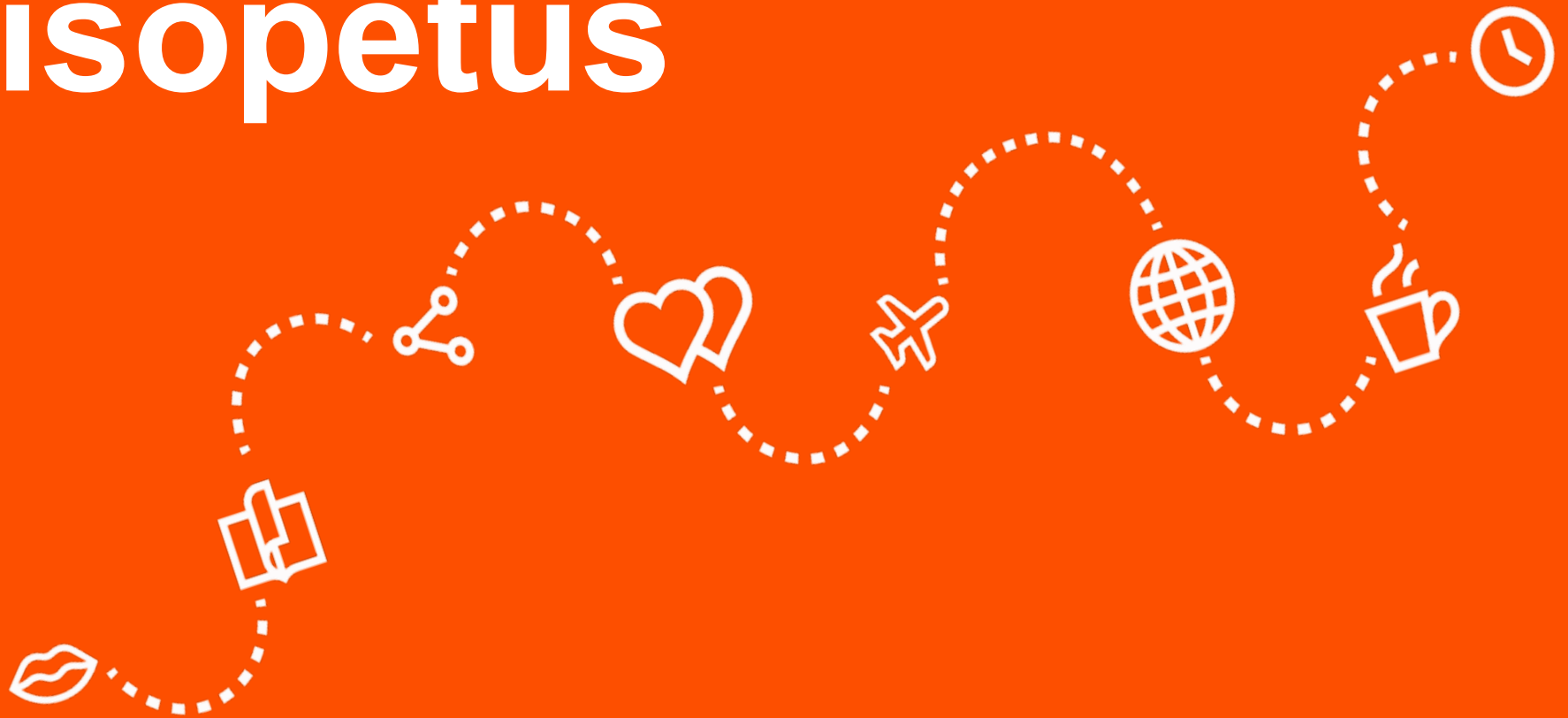
Ammattiopisto
SPESIA

Kiipu!
Ammattiopisto

Telma-koulutus
ja kodinhuoltaja

Lukiokoulutus: oppimisen tuki ja erityisopetus

Helsingin kaupungin lukiot (FI)

Alppilan lukio
kansainvälisyys

Luonnontiedelukio
luonnontieteet *

Ressun lukio
tiede
IB-opetus *

Etu-Töölön lukio
yrittäjyys

Medialukio
media

Sibelius-lukio
tanssi ja musiikki *

Kielilukio
kielet ja kansainvälisyys

Kallion lukio
 Ilmaisutaito *

Vuosaaren lukio
teknologia ja musiikki

Kuvataidelukio
kuvataide *

Mäkelänrinteen lukio
urheilu *

Aikuislukio

Henkilökohtainen opintosuunnitelma

✓ Opiskelusuunnitelma

✓ Ylioppilaskirjoitus-
suunnitelma

✓ Jatko-opinto- ja
urasuunnitelma

Miten?

Opetushenkilöstö
tukee suunnitelman
tekemisessä.

Oppimisessa tarvittava
tuki huomioidaan
opintosuunnitelmassa.

Erityisopetus ja oppimisen tuki

- ✓ opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen
- ✓ oppimisen tuki toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä
- ✓ lähtökohtana on opiskelijan yksilöllinen tuen tarve
- ✓ tuen tarvetta arvioidaan opintojen alussa ja säännöllisesti opintojen aikana

Miten?

Monipuolinen pedagogiikka

Yhteistyö ja yhteisopetus

Tuki- ja lisäopetus

Erityisopetus

Ohjaus

Opiskeluhuolto

Erityisopetus lukiossa

Yhteistyö aineenopettajien kanssa

Oppimaan oppimisen taitojen opetus

Oppimisen esteiden kartoitus

Pedagogisten ratkaisujen suunnittelu

Erityisjärjestelyjen suunnittelu

Opiskelija

Vahvuudet

Tavoitteet

Tuen tarpeet

Oppiminen

655 = 9,5 %

opiskelijalla on oppimisen tuen
suunnitelma (11.2.2020)

400 = 5,8 %

opiskelijalla on erityisjärjestelyjä
YO-kirjoituksissa (11.2.2020)

Oppimisen tuen suunnitelma

**Pedagogiset ratkaisut
eri oppiaineissa**

**Erytisjärjestelyt ja
osaamisen osoittaminen**

**Tukitoimien
vaikuttavuuden arviointi**

Opiskelun poikkeava järjestäminen

Opiskelu voidaan tietyissä tilanteissa järjestää **osittain** toisin, kuin lukiolaissa ja opetussuunnitelman perusteissa määrätään.

- ✓ Opiskelijalla on jo joiltain osin lukiokoulutuksen oppimäärää **vastaavat tiedot ja taidot.**
- ✓ Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisempi oppimishistoria huomioiden **kohtuutonta.**
- ✓ Opiskelijan **sairauteen / vammaan / muuhun terveydentilaan** liittyvät syyt.

Erityisjärjestelyt YO-kirjoituksissa

- ✓ Lisäaika 2 h
- ✓ Erillinen pienryhmätila, tarvittaessa yksilötila
- ✓ Lepäämiseen tarkoitettu tila
- ✓ Kirjasinkoon suurentaminen / suurempi näyttö
- ✓ Näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe
- ✓ Ääniaineistoltaan rajoitettu koe
- ✓ Avustajan käyttö
- ✓ Avustettu tulostus ja skannaus

Miksi?

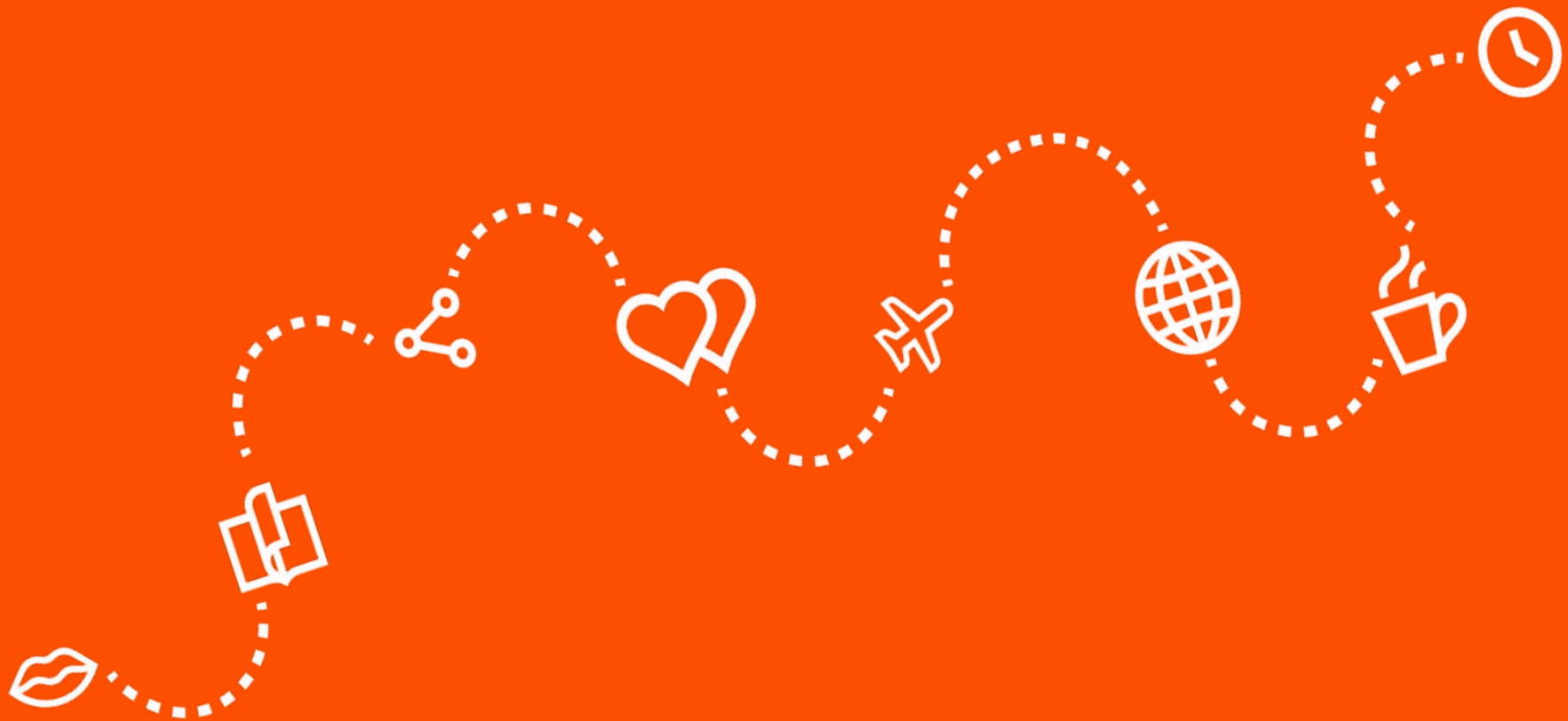
Lukivaikeus

Sairaus tai
vamma

Haastava
elämäntilanne

Puutteellinen
kielitaito

Opiskeluhuolto ja oppimisen tuki

Moniammatillinen oppimisen tuki

Oppimisen tuki toteutetaan yhteistyössä. Omaopettajan / ryhmänohjaajan, opettajien, opinto-ohjaajan ja erityisopettajan lisäksi oppimista tukee opiskeluhuollon henkilöstö. Myös opiskelijan verkostot ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.

**Opiskeluhuollon
henkilöstö
oppilaitoksissa**

Psykologi

Kuraattori

Terveystenhoitaja

Koululääkäri

Oppimisen apuvälineet

- ✓ Tukea tarvitsevilla opiskelijalla on tarvittaessa oikeus oppilaitoksen hankkimiin erityisiin apuvälineisiin.
- ✓ Henkilökohtainen apuväline voidaan myöntää asiantuntijalausunnon perusteella (esim. kuntouttava terapeutti, lääkäri, psykologi).
- ✓ Oppimisen apuvälineitä voidaan hyödyntää myös työelämässä oppimisessa.

Mitä yleensä?

**Henkilökohtainen
tietokone / mobiililaite**

**Erityiset näppäimistöt /
pallohiiri**

Ohjelmistot

**Muut tarvittavat
apuvälineet**

Kiusaamisen vastainen ohjelma (KVO13)

- ✓ Tausta: kiusaaminen on edelleen yleistä etenkin perusopetuksessa
- ✓ Ohjelmassa on 13 kiusaamisen vastaista toimenpidettä
- ✓ Toimenpiteet lisäävät esimerkiksi oppijoiden sosiaalista kiinnittymistä sekä sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja

Yhteistyössä

Aseman Lapset ry

Helsingin
seurakuntayhtymä

Mannerheimin
Lastensuojeluliitto ry

Helsingin poliisi /
ennalta estävä toiminta

Kiitos!

Lisätietoja:

Mari Mulari
mari.mulari@hel.fi